

F. t. beslutn. om opretholdelse af GMO-moratoriet

Beslutningsforslag nr. B 6. Fremsat den 9. oktober 2002 af Keld Albrechtsen (EL) og Line Barfod (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om opretholdelse af GMO-moratoriet

Folketinget opfordrer regeringen til at arbejde for opretholdelsen af det nuværende GMO-moratorium i EU, indtil

- der er skabt fuld sikkerhed for, at genmodificerede organismer ikke kan spredes til økologisk eller konventionelt dyrkede marker og vilde planter,
- der er skabt fuldt producentansvar for eventuelle skader og spredning, og
- der er gennemført fuld mærkning af alle produkter, som er fremstillet ved brug af genmodificerede organismer.

Bemærkninger til forslaget

Der er i de seneste år kommet mange rapporter og undersøgelser, som klart illustrerer nødvendigheden af at opretholde det nuværende GMO-moratorium, selv om stærke kræfter i EU-Kommissionen og blandt GMO-producenterne arbejder hårdt på at få det ophævet.

Moratoriet blev indført i 1999, da Ministerrådet efter ønske fra 5 lande, deriblandt Danmark, valgte at indføre et stop for godkendelse af nye gensplejsede organismer til udsætning i naturen. Moratoriet er gældende, indtil alle medlemslande i deres nationale lovgivning har gennemført det såkaldte udsætningsdirektiv imod miljøforurening af gensplejsede afgrøder. Det betyder, at der i dag foreligger 14 godkendte ansøgninger om dyrkning og salg af gensplejsede planter, mens 12 ansøgninger er indleveret og venter på at blive behandlet. Der har været og er stærkt pres på både EU-Kommissionen og de nationale regeringer for at droppe moratoriet og for senest til efteråret at vedtage de regler, som EU-Kommissionen og EU-Parlamentet har fremlagt i løbet af sommeren 2002.

Blandt de seneste undersøgelser er rapporten »Seeds of Doubt: North American Farmers experiences of GM Crops« fra den britiske »Soil Association« (Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, alm. del – bilag 967), som har gennemgået en lang række forskningsresultater og talt med landmænd og deres organisationer i Canada og USA. Rapporten handler om erfaringerne efter seks års forsøg med gensplejset majs, soja og raps samt om almindelige praktiske erfaringer med forretningsmæssig dyrkning af GMO-marker ved siden af marker med konventionelle og økologiske afgrøder.

Ritzaus Bureau skriver i en omtale af rapporten den 17. september 2002: »I den canadiske provins Saskatchewan har økologerne næsten fuldstændig måttet opgive at dyrke raps til olie, fordi det har vist sig umuligt at holde såsæden fri for gensplejsede organismer. Forureningen sker blandt andet ved krydsbestøvning. Pollen kan for flere afgrøders vedkommende, bl.a. raps, spredes over meget lange afstande med vinden eller med bestøvende insekter«.

Dette og andre lignende tilfælde har ifølge Ritzaus Bureau fået »de store nationale landbrugsorganisationer i USA og Canada til at forlange et moratorium, så der ikke åbnes for dyrkning af gensplejset hvede, før en række af problemerne er løst. De forlanger bl.a. lovgivning om mærkning og erstatningsansvar«.

Der er over de seneste par år kommet flere rapporter om det vanskelige – hvis ikke umulige – i at sikre, at GMO ikke spreder gener og frø til økologisk dyrkede marker, eller konventionelt dyrkede marker og vilde planter. Dagbladet Information kunne den 16. august 2002 citere fra det nyeste nummer af New Scientist, som omtalte et forsøg i USA om en genmodificeret solsikke, der har videregivet gener til den vilde solsikke, hvorefter denne blev meget større og kraftigere. Ifølge referatet siger Allison Snow, som stod for forsøget, at hun er chokeret over resultatet: ».... gener kan være meget værdifulde for ukrudt og blive ved med at eksistere for evigt, når de først én gang er derude. Der er efterhånden ret mange beviser for krydsbestøvning og risikoen for at udvikle superukrudt.... I Canada for eksempel bliver landmænd nødt til at bruge penge på meget stærke kemikalier for at slå GM-modificeret ukrudt i marker med olierapsfrø ihjel«. Et andet forsøg fra Lille i Nordfrankrig beretter om samme proces. I dette tilfælde handlede det om en GMO-dyrket sukkerroe, der spredte sig til en vild sukkerroesort. I Danmark er det dokumenteret, at raps vil krydse med den vilde plante agerkål. Det kan give alvorlige problemer, hvis den almindelige ukrudtsplante agerkål erhverver herbicidresistente egenskaber ved krydsning med f.eks. Round Up-resistente GMO-raps.

Sådanne resultater burde efter forslagsstillernes opfattelse mane til den allerstørste forsigtighed og til, at man anvender »forsigtighedsprincippet« konsekvent. Det vil sige, at der ikke kan være tale om at ophæve GMO-moratoriet.

Der er ingen, som til dato har kunnet fremlægge sikre måder til at forhindre GMO-dyrkede afgrøders frø og pollen i at spredes til økologiske marker eller til konventionelt dyrkede marker og vilde planter.

Hvis man på denne baggrund ender med at ophæve GMO-moratoriet, er det efter forslagsstillernes opfattelse det samme som at lægge gift for udviklingen af det økologiske landbrug, som jo kræves totalt fri for GMO.

Der er på nuværende tidspunkt ikke regler for producentansvar, når det gælder smitte med GMO. Derfor er der på nuværende tidspunkt ingen sikring af økologiske landmænd mod tab af indtægter, fordi en forurenede afgrøde ikke kan sælges som økologisk. Heller ikke konventionelle landmænd, der dyrker GMO-frit, er sikret. Regningen for skader på natur og sundhed kan ikke sendes nogen steder hen, som reglerne er nu. Og omvendt er forholdene også uafklarede for den landmand, der producerer med GMO. Landmanden er uvidende om, hvilket ansvar han eventuelt skal leve op til, hvis hans GMO-afgrøder smitter nabomarkerne eller natur. Forslagsstillerne mener, at producenten har ansvaret for en håndtering af GMO-afgrøderne, der sikrer mod spredning og skader. Skal dette ansvar forvaltes seriøst, må også erstatningsansvaret ligge fuldt ud hos producenten.

Med hensyn til de krævede standarder for mærkning af GMO-produkter til orientering for forbrugeren er de fremsatte EU-forslag utilfredsstillende. EU-Kommissionen fremsatte i juli 2001 forslag til to forordninger om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer samt mærkning og sporbarhed af disse. De var klart utilfredsstillende, og nu er Europa-Parlamentet så i juli måned 2002 kommet med sine ændringsforslag. Disse ændringsforslag er efter forslagsstillernes opfattelse heller ikke gode nok, selv om de er en forbedring af Kommissionens forslag fra sidste år.

Blandt andet ønsker Parlamentet, at fødevarer først skal mærkes med GMO, når der er konstateret 0,5 pct. indhold af GMO (Kommissionens forslag indeholder en grænse på 1 pct.). Forslagsstillerne mener, at grænsen skal være 0 pct., altså helt fri for GMO.

Desuden friholder Parlamentets forslag produkter, som er fremstillet ved hjælp af GMO. Det vil sige, at f.eks. æg, mælk og kød fra dyr, der har været fodret med GMO-foder, ikke skal mærkes. Forslagsstillerne vil have mærkning af alle produkter som er fremstillet direkte af GMO såvel som af produkter, der er fremstillet ved hjælp af GMO.

Hertil siger Forbrugerrådet (Europaudvalget, folketingsåret 2001-02, 2. samling, alm. del – bilag 1109): »En mærkning af produkter fra GMO-fodrede dyr har stor betydning for diskussionen om ophævelse af moratoriet og evt. dyrkning af GMO-afgrøder i Danmark. Langt størstedelen af de GMO-afgrøder, der på nuværende tidspunkt er aktuelle for dyrkning i Europa, er

foderafgrøder. Derfor vil man åbne mulighed for omfattende dyrkning af GMO-afgrøder uden mærkning af de resulterende produkter, hvis disse produkter ikke omfattes af mærkningskrav«.

En manglende mærkning af f.eks. animalske produkter fremstillet ved hjælp af GMO vil, jf. ovenstående, give mulighed for en stor produktion af GMO-afgrøder, som ikke kan identificeres på den vare, forbrugeren får, og forbrugeren har derfor ikke mulighed for at fravælge det.

Forslagsstillerne mener, at ovenstående krav er nødvendige. Der eksisterer i dag ikke viden nok om, hvad der sker på længere sigt med de genmodificerede produkter i fødevarer, på marker og i planter. Man ved ikke, hvordan dette slår igennem i hele fødekæden på sigt. Når man ikke kan vide, hvad det er, man sætter i gang på så vitalt et område, er det nødvendigt at lade »forsigtighedsprincippet« råde.

Derfor er det ikke nok, når miljøministeren den 11. september 2002 siger til Ritzaus Bureau: »Før reglerne om mærkning og sporing er på plads, bliver moratoriet ikke ophævet«.

Problemet er ikke, at der ikke bliver vedtaget EU-regler om dette. Problemet er spørgsmålet om, hvorvidt indholdet af disse regler, disse krav til GMO-producenterne, er sikre nok for forbrugeren.

Det er ikke betryggende, at EU-kommissær David Byrne, ifølge Ritzaus Bureau den 10. september 2002, er tydeligt irriteret over moratoriet, som han flere gange har kaldt ulovligt: »Vi har foretaget en masse videnskabelige undersøgelser, og de siger alle, at GMO'er er lige så sunde som konventionel mad. Derfor må vi skabe et grundlag for at få dem tilladt«.

Fødevarerministeren har nedsat et udvalg, som inden årets udgang skal give Folketinget råd om, hvilke krav der skal stilles til landmænd, som evt. vil dyrke GM-afgrøder. Formålet er at skabe sikkerhed for, at genmodificerede organismer ikke kan spredes til konventionelt dyrkede marker, eller til den økologiske landbrugsproduktion. Desuden skal dette udvalg udrede, hvor langt Danmark kan gå med nationale krav og beskyttelsesregler uden at komme i konflikt med EU's regler.

Man må håbe, at udvalget vil sætte sig godt og grundigt ind i alle de kedelige historier, som er kommet for dagens lys i England, USA, Canada og andre steder, hvor der har været og er såvel forsøg med som i praksis dyrkede GMO-marker.

Den engelske avis The Guardian har i flere år berettet om den ene skandale efter den anden. Både med hensyn til overtrædelser af de betingelser, som GMO-firmaerne har for at dyrke disse GMO-marker, om

hvordan GMO-markers frø og pollen er spredt over lange afstande til konventionelt dyrkede marker og om, hvordan regeringer og landmænd er udsat for pres fra GMO-producenternes side. Hele denne situation gjorde, at The Guardian den 17. august 2002 skrev en leder, hvor de citerede Elliot Morley fra det engelske »Department for Environment, Food and Rural Affairs« for en advarsel om: »Der er enormt internationalt pres på os for at tillade GMO-afgrøder og frø i dette land.... fra hele biotek-industrien. De arbejder gennem nationale regeringer og verdenshandelsorganisationerne og lægger pres på EU«.

Denne pression kan tage mange former. En af de mere raffinerede er den amerikanske regerings »tilbud« om at levere GMO-fødevarer som fødevarerhjelpe til tørkeramte områder i det sydlige Afrika. Financial Times skrev den 23. august 2002, at dette forsøg på at introducere GMO-fødevarer til Afrika er blevet skarpt fordømt af World Conservation Union (IUCN), som er en sammenslutning af 70 lande. IUCN repræsenterer også 10.000 forskere og videnskabsmænd over hele verden og 350 ngo'er. IUCN har opfordret landene i Afrika til at forkaste det amerikanske tilbud, da det kan få store konsekvenser for deres egne landbrugssystemer. Der kan f.eks. ske det, at korn og anden form for fødevarerhjelpe kan blive plantet af lokale farmere og ikke konsumeret, som det var meningen. Hvis genetisk modificerede organismer på denne måde finder vej til de lokale afgrøder, kan en eventuel eksport senere hen blive forkastet af lande, der i modsætning til USA har en anden politik på dette område.

Denne problematik går igen i en artikel i dagbladet Politiken den 25. september 2002, hvoraf det fremgår,

at Zambia den 11. september i år har sagt nej til at modtage amerikansk nødhjelpe i form af genmanipulerede majs og sojabønner. Ifølge Politiken har regeringen i Zambia taget denne beslutning af to årsager: »For det første på grund af en total mangel på information om, hvilke risici der er ved disse produkter. For det andet fordi Zambia var bange for, at noget af majs eller sojabønnerne ville blive brugt som såsæd og dermed ødelægge muligheder for at eksportere afgrøder til blandt andet EU«.

GMO-industrien har ikke kunnet levere videnskabelige svar på, hvordan GMO-produkter kan ændre og påvirke hele fødekæden på længere sigt. Det er der sådan set ikke noget at sige til, for det kan ingen med sikkerhed sige. Men GMO-industrien har en vare, som den har udviklet, og som den vil sælge, derfor denne pression. Derfor skal forbrugerne lade sig nøje med mindre krav til mærkning, derfor skal forbrugerne finde sig i, at fødevarer, som er produceret ved hjælp af f.eks. GMO-foder, ikke skal mærkes som GMO-produkter, osv.

Forslagsstillerne mener ikke, at der kan gives køb på kravene til GMO. Det er for sent, når GMO-frø og pollen har spredt sig overalt på markerne. Så er løbet kørt for de økologiske landmænd og de landmænd, der dyrker konventionelt, men GMO-frit. Derfor håber forslagsstillerne, at Folketinget vil bakke op om dette beslutningsforslag, som skal sikre, at EU's moratorium ikke ophæves, før GMO-producenterne og andre har leveret totalt sikre løsninger på spredningsproblemet, og før der er gennemført krav om, at alle GMO-produkter skal mærkes som sådanne.

Skriftlig fremsættelse

Keld Albrechtsen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om opretholdelse af GMO-moratoriet.

(Beslutningsforslag nr. B 6).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.